ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Навоий шахри

2025 йил 6 март

Кармана туманлараро иқтисодий суди, судья А.Хамидовнинг раислигида, судья ёрдамчиси Х.Аллаёровнинг суд мажлиси котиблигида, Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Навоий вилоят худудий бошқармасининг даъвогар "Dynamic electronics" МЧЖ манфаатида, жавобгар "Elyor Quldosh saxovati" ФХдан асосий қарз ва пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган ишни даъвогар вакили Ш.Усмонов (ишончнома асосида)нинг иштирокида, суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Навоий вилоят худудий бошқармаси даъвогар "Dynamic electronics" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади)нинг хуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, унда жавобгар "Elyor Quldosh saxovati" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) ўз шартномавий мажбуриятини бажармаганлигини кўрсатиб, жавобгардан даъвогар фойдасига 65.375.258 сўм асосий қарз ва 32.687.628 сўм пеня ундиришни сўраган.

Иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар ва Савдо-саноат палатаси вакиллари суд мажлисида иштирок этишмади. Бундай ҳолатда суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан буён матнда ИПК деб юритилади)нинг 128, 170-моддасига асосан ишни уларнинг иштирокисиз, ишдаги мавжуд ҳужжатлар асосида кўриб ҳал ҳилишни лозим топади.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини қисман қўллаб-қувватлаб, даъвогар даъво талабидаги 32.687.628 сўм пеня ундириш қисмидан воз кечганлигини маълум қилиб, тегишли аризани судга тақдим этиб, ушбу аризани қабул қилишни ҳамда даъво талабидаги асосий қарзни ундиришни сўради.

Суд, ишдаги мавжуд хужжатларни ўрганиб чиқиб, ишда иштирок этувчи даъвогар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, иш хужжатларини атрофлича муҳокама этиб, қуйидагиларга кўра даъвонинг асосий қарз ундириш талабини қаноатлантиришни, даъвогарнинг даъводан қисман воз кечишини қабул қилишни ва даъвонинг воз кечилган қисмини кўрмасдан қолдиришни лозим топди.

Ишдаги ҳужжатлардан аниқланишича, тарафлар ўртасида 2021 йил 18 сентябрь куни 3/105-сонли "Бошоқли дон ҳарид қилиш бўйича шартнома" тузилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 437-моддасига кўра, маҳсулот етказиб бериш шартномасига мувофиқ тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган маҳсулот етказиб берувчи-сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг теишли бандларига кўра, даъвогар (Харидор) жавобгар (Хўжалик)ни сифатли уруғлик билан таъминлаш ва жавобгар томонидан етиштирилган маҳсулотни ўз вақтида қабул қилиниши таъминлаш ва ҳақини тўлаш, жавобгар эса шартномада назарда тутилган мажбуриятларни бажариш, яъни уруғлик қийматини ва қишлоқ хўжалиги маҳсулоти етиштириш билан боғлиқ унинг учун даъвогар томонидан қилинган харажатларни қоплаб бериш мажбуриятини олган.

Даъвогар шартнома мажбуриятлари бажарилиб. томонидан жавобгарга уруғлик буғдойи ва ушбу маҳсулотни етиштириш учун керак бошка махсулотларни жавобгарга етказиб таъминлаган, бирок жавобгар томонидан қабул қилиб махсулотлар, бўнак пул маблағлари хамда унинг қоплаб берилган айрим харажатлари хисобидан 65.375.258 сўм миқдорида муддати ўтган асосий карздорликка йўл кўйилган.

ФКнинг 234-моддасига асосан мажбурият - фуқаролик ҳуқуқий муносабати бўлиб, унга асосан бир шахс (қарздор) бошқа шахс (кредитор) фойдасига муайян ҳаракатни амалга оширишга, чунончи: мол-мулкни топшириш, ишни бажариш, хизматлар кўрсатиш, пул тўлаш ва ҳоказо ёки муайян ҳаракатдан ўзини сақлашга мажбур бўлади, кредитор эса — қарздордан ўзининг мажбуриятларини бажаришни талаб қилиш ҳуқуқига эга бўлади.

Мазкур Кодекснинг 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Даъвонинг асосий қарз ундириш талаби асосли эканлиги ишдаги тақдим этилган таққослаш далолатномаси, хисобварақ-фактура ва бошқа хужжатлар билан тасдиқланади.

Шу боис, суд даъвонинг асосий қарз ундириш талабини асосли деб баҳолаб, жавобгардан даъвогар фойдасига 65.375.258 сўм асосий қарзни ундиришни лозим деб топади.

Бундан ташқари, даъво талабида жавобгардан 32.687.628 сўм пеня ундириш ҳам сўралган.

Бироқ, суд мажлисида даъвогар вакили томонидан судга даъвогарнинг даъвони бир қисмидан воз кечиши ҳақида 2025 йил 6 мартдаги аризаси тақдим этилди. Аризада даъвогар даъво талабининг пеня ундириш қисмидан воз кечиши кўрсатилган.

ИПК 157-моддасининг 2 ва 3-қисмларига кўра, даъвогар ишни ҳар ҳандай инстанция судида кўришда тегишли суд инстанциясида ишни кўриш якуни бўйича чиҳариладиган суд ҳужжати ҳабул ҳилингунига ҳадар даъводан тўлиҳ ёки ҳисман воз кечишга ҳаҳли.

Суд даъвонинг асоси ва предмети бир вақтда ўзгартирилишини қабул қилмайди. Суд даъводан воз кечишни, даъво талаблари миқдорини камайтиришни ҳам, агар бу қонун ҳужжатларига зид бўлса ёки бошқа шахсларнинг ҳуқуқлари ва қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузса, қабул қилмайди. Бундай ҳолларда суд ишни мазмунан кўради.

ИПК 107-моддасининг 8-бандига кўра, даъвогарнинг манфаатларини кўзлаб прокурор, давлат органи ва бошқа шахс томонидан тақдим этилган даъводан даъвогар воз кечган бўлса, суд даъво аризасини кўрмасдан қолдиради.

Даъвогарнинг Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Навоий вилоят худудий бошқармаси томонидан даъвогар манфаатида киритилган даъвосидан қисман воз кечиш ҳақидаги илтимосномаси қонун ҳужжатларига хилоф эмаслиги, тарафларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига таъсир этмаслигини инобатга олиб, суд даъводан қисман воз кечишни қабул қилишни ва даъвонинг воз кечилган 32.687.628 сўм пеня ундириш қисмини кўрмасдан қолдиришни лозим деб топади.

ИПК 118-моддасининг биринчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Баён этилганларга асосан суд, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини қуйидагича тақсимлашни, яъни даъвонинг асослантирилган деб топилган қисми бўйича жавобгардан 1.307.505 сўм, даъвони воз кечилган қисми бўйича даъвогардан 653.753 сўм давлат бюджетига давлат божи ундиришни ҳамда жавобгардан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 37.500 сўм почта харажатларини ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 107, 118, 157, 176-179 ва 186-моддаларини кўллаб, суд

қарор қилди:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар "Dynamic electronics" масъулияти чекланган жамиятининг унинг манфаатида Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси Навоий вилоят худудий бошқармаси томонидан киритилган даъводан қисман воз кечиши қабул қилинсин ва даъвонинг воз кечилган 32.687.628 сўм пеня ундириш қисми кўрмасдан қолдирилсин.

Жавобгар "Elyor Quldosh saxovati" фермер хўжалигидан даъвогар "Dynamic electronics" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 65.375.258 сўм асосий қарз ва олдиндан тўланган 37.500 сўм почта харажати ундирилсин.

Давлат бюджетига жавобгар "Elyor Quldosh saxovati" фермер хўжалигидан 1.307.505 сўм ва даъвогар "Dynamic electronics" масъулияти чекланган жамиятидан 653.753 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори устидан Кармана туманлараро иқтисодий суди орқали Навоий вилоят суди иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига бир ой муддат ичида аппеляция тартибида ёки ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач олти ой муддатда кассация тартибида шикоят берилиши (протест келтирилиши) мумкин.

Раислик қилувчи, судья

А.Хамидов

